КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра суспільствознавчої освіти

Програма підвищення учителів історії та громадянської освіти

«Інтегрований курс історії та громадянської освіти в 10-12 класах НУШ: практичні аспекти»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри суспільствознавчої освіти

(протокол № 9 від 18.09.2026 р.)

Завідувач кафедри Галина СОХАНЬ

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол № 6 від 01.10.2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

І. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Розробник: старша викладачка кафедри суспільствознавчої освіти Васильків Ірина Дмитрівна.

Напрям підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей (знання фахових методик, технологій); готовність до професійного зростання для реалізації освітніх завдань і відповідності вимогам часу.

Розроблено на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України 12.10.2022 р. № 904).

Термін дії програми: з 01.01.2027 р. до 31.12.2032 р.

Рецензенти:
Баханов Костянтин Олексійович, професор кафедри суспільствознавчої освіти КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», доктор педагогічних наук, професор;
Танчин Ігор Зіновійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільствознавчої освіти, заступник директора КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Перехід старшої профільної школи на стандарти Нової української школи (НУШ) вимагає від учителів історії та громадянської освіти якісної переорієнтації на компетентнісний, проблемно-тематичний підхід та глибоку інтеграцію компонентів громадянської та історичної освіти. Викладання в умовах основного й поглибленого рівнів передбачає поєднання історії України, всесвітньої історії та громадянської освіти в цілісну картину світових і національних трансформацій. Водночас виклики сучасного інформаційного простору – поширення історичних фейків, маніпуляцій минулим, а також необхідність інтеграції нових підходів до оцінювання та забезпечення академічної доброчесності (зокрема в епоху генеративного штучного інтелекту) – зумовлюють нагальну потребу в практичній методичній підтримці педагогів. Цей курс покликаний надати вчителям чіткі орієнтири та інструменти для успішного впровадження нових модельних програм і підручників у профільній школі.

Цільова група: учителі історії та громадянської освіти.

Обсяг: 30 годин.

Форма навчання: очна, очно-дистанційна.

Мета: науково-методичний супровід професійного розвитку вчителів історії та громадянської освіти у практичному впровадженні нових модельних програм у 10–12 класах профільної НУШ з акцентом на зв'язок історії із сьогоденням, протидію маніпулюванню минулим, дотримання норм академічної доброчесності в умовах цифрової трансформації освіти.

Завдання:

- проаналізувати вимоги нового Державного стандарту профільної середньої освіти та специфіку затверджених модельних програм і підручників для академічного та поглибленого рівнів ГІО;
- опанувати методики поєднання лінійно-хронологічного та проблемно-тематичного підходів задля пояснення сучасних суспільних викликів крізь призму історичного досвіду;
- удосконалити навички медіаграмотності, фактчекінгу та розпізнавання політично вмотивованих історичних фейків і маніпуляцій;
- розробити алгоритми формувального та підсумкового оцінювання з урахуванням норм академічної доброчесності та етичного використання ШІ-інструментів.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

- предметно-методична компетентність – здатність проєктувати освітній процес з історії та громадянської освіти на основі нових модельних програм, розуміння змістових ліній і міжпредметних зв'язків профільного рівня;

- інформаційно-цифрова компетентність – здатність ефективно застосовувати цифрові ресурси, аналізувати медіаконтент, виявляти фейки та керувати інформаційними потоками в освітньому процесі;
- оцінювально-аналітична компетентність – здатність застосовувати різноманітні стратегії оцінювання (зокрема критеріальне та формувальне), розробляти рубрики для оцінювання результатів навчання старшокласників;
- рефлексивно-етична компетентність – здатність забезпечувати дотримання норм академічної доброчесності, формувати критичне мислення та етичні стандарти роботи з інформацією та ШІ-інструментами.

Очікувані результати:

Слухач/ка після навчання на цьому курсі:

- усвідомлює нормативно-методичні засади профільної середньої освіти та відмінності між основним і поглибленим рівнями викладання історії та громадянської освіти;
- уміє використовувати потенціал нових підручників і модельних програм для синхронізації історичного контексту з викликами сьогодення;
- володіє практичними інструментами фактчекінгу, медіагігієни та розпізнавання маніпуляцій і міфів у медіапросторі;
- уміє конструювати системи оцінювання та організовувати навчальну діяльність учнів із дотриманням правил академічної доброчесності.

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях – індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методику роботи зі слухачами курсів. Програмою передбачено виконання різних видів робіт: вхідне опитування; творче самостійне завдання; практичні завдання, участь у круглому столі; рефлексія.

Критерії оцінювання. Оцінювання результатів навчання здійснюється за шкалою – «зараховано / не зараховано». Позитивна оцінка за курс («зараховано») виставляється за умови опанування матеріалу на платформі Moodle в обсязі не менше 70 % від загальної кількості годин, активної участі в практичних заняттях онлайн та офлайн. Самостійна робота зараховується за умови виконання не менше 70 % запланованого обсягу, повної відповідності змісту роботи навчальним завданням програми, успішної презентації індивідуального проєкту та дотримання принципів академічної доброчесності.

Особливості реалізації програми. Програма реалізується в інституційній формі за очно-дистанційною моделлю, що поєднує безпосередню взаємодію під час аудиторних занять із роботою у віртуальному навчальному середовищі. Навчальний процес передбачає синхронну взаємодію через платформи Zoom та Moodle, а також виконання самостійної роботи для поглибленого засвоєння тем. Такий підхід забезпечує гнучкість навчання та дозволяє ефективно використовувати цифрові інструменти для зворотного зв'язку й моніторингу прогресу слухачів.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин, за умови не менше 50 % від загальної кількості.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

3. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Прак-тичні	Самостійна робота
Інтеграційно-мотиваційне заняття	**2**		**2**	
Тема 1. Реєстрація учасників.			1	
Тема 2. Формування очікувань учасників.			1	
Модуль 1. Нормативно-методична основа профільної школи та специфіка інтегрованого курсу історії та громадянської освіти	**6**	**2**	**4**	
Тема 1. Державний стандарт профільної середньої освіти та модельні програми громадянської та історичної освітньої галузі.		2		
Тема 2. Навчально-методичне забезпечення предметів і курсів ГІО для 10-12 класів НУШ.			4	
Модуль 2. Виклики сьогодення і громадянський компонент ГІО в профільній НУШ	**8**	**4**	**4**	
Тема 1. Лінійно-хронологічний і проблемно-тематичний підходи у змістовій частині модельних програм основного та поглибленого рівнів ГІО.		2		
Тема 2. Уроки історії для сьогодення: як минуле пояснює сучасність.			2	
Тема 3. Баланс складників у моделюванні змісту освіти.		2		
Тема 4. Медіаграмотність, фактчекінг і протидія історичним фейкам.			2	
Модуль 3. Практичні виміри навчання і оцінювання в 10–12 класах на уроках громадянської та історичної освітньої галузі	**4**	**2**	**2**	
Тема 1. Виклики оцінювання в профільній школі.		2		
Тема 2. Академічна доброчесність та ШІ-інструменти в навчальній діяльності вчителів та учнів.			2	
Круглий стіл	**2**		**2**	
Вихідне діагностування, рефлексія	**2**		**2**	
Самостійна робота	**6**			6
Всього годин:	**30**	**8**	**16**	**6**

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Інтеграційно-мотиваційне заняття

Час за робочою навчальною програмою – 2 години

Тема 1. Реєстрація учасників (вхідне опитування). Ознайомлення з програмою навчання.

Тема 2. Формування очікувань учасників. Презентація викликів історичної освіти в НУШ.

Модуль 1. Нормативно-методична основа профільної школи та специфіка інтегрованого курсу історії та громадянської освіти

Час за робочою навчальною програмою – 6 годин

Тема 1. Державний стандарт профільної середньої освіти та модельні програми громадянської та історичної освітньої галузі

План лекційного заняття

1. Огляд та порівняльний аналіз модельних програм ГІО. Спільне та відмінне в авторських підходах.
2. Курси за вибором для ГІО у профільній школі: огляд асортименту та можливостей

Тема 2. Навчально-методичне забезпечення предметів і курсів ГІО для 10-12 класів НУШ

План практичного заняття

1.Особливості очікуваних результатів навчання для академічного та поглибленого рівнів громадянської та історичної освітньої галузі (ГІО).

2.Реалізація компетентнісного потенціалу галузі за видами діяльності у модельних програмах ГІО для 10-12 класів.

3.Нові підручники і методичні матеріали для профільної школи: структура, навігація, методичний апарат.

4. Всеукраїнська школа онлайн.

Модуль 2. Виклики сьогодення і громадянський компонент ГІО в профільній НУШ

Час за робочою навчальною програмою – 8 годин

Тема 1. Лінійно-хронологічний і проблемно-тематичний підходи у змістовій частині модельних програм основного та поглибленого рівнів ГІО

План лекційного заняття

1. Структура змістової частини модельних програми ГІО для 10-12 класів.
2. Особливості періодизації XX-XXI століть.
3. Змістові лінії у модельних програмах ГІО для 10-12 класів.

Тема 2. Уроки історії для сьогодення: як минуле пояснює сучасність

План практичного заняття

1. Синхронізація процесів: чому вивчення тоталітаризму, війн, криз, державотворення чи прав людини має слугувати ключем до розуміння сучасних викликів.
2. Формування причинно-наслідкових зв'язків між історичним досвідом та глобальними проблемами XXI століття.

Тема 3. Баланс складників у моделюванні змісту освіти

План лекційного заняття

1. Співвідношення історії України, всесвітньої історії та громадянського компонента в моделях програм для 10–12 класів.
2. Поєднання прав людини, інститутів державотворення, суспільних рухів та історичного контексту в цілісній картині світових трансформацій.

Тема 4. Медіаграмотність, фактчекінг і протидія історичним фейкам

План практичного заняття

1. Медіагігієна як основа громадянської стійкості. Типологія маніпуляцій минулим.
2. Виявлення пропаганди, мови ворожнечі, маніпулятивних заголовків, фейкових матеріалів та емоційного тригерування в інформаційних потоках.

Модуль 3. Практичні виміри навчання і оцінювання в 10–12 класах на уроках громадянської та історичної освітньої галузі.

Час за робочою навчальною програмою – 4 години

Тема 1. Виклики оцінювання в профільній школі

План лекційного заняття

1. Поєднання формувального та підсумкового рівневого оцінювання з очікуваними результатами за ДСПСО.
2. Розробка багатовимірних рубрик для оцінювання дослідницьких есе, критичних історичних рефлексій та проєктів.

Тема 2. Академічна доброчесність та ШІ-інструменти в навчальній діяльності вчителів та учнів

План практичного заняття

1. Практичне застосування норм Закону України «Про академічну доброчесність» у шкільній проєктній та дослідницькій діяльності.
2. Маркери плагіату та генеративного штучного інтелекту в учнівських роботах; алгоритми перевірки оригінальності думок старшокласників.
3. Формування культури коректного цитування, посилань на архівознавчі чи медійні джерела та етичного використання ШІ-інструментів самими учнями

Круглий стіл. «Історія і громадянська освіта в профільній НУШ: виклики інтеграції, вибір підручників та пастки інформаційного поля».

Рефлексія. Тести. Вихідне опитування.

Самостійна робота 1. «Медіаперевірка історичного міфу: від аналізу до шкільного кейса».

Самостійна робота 2. «Конструювання мінірубрики для оцінювання критичного есе чи проєкту».

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ 1

1. Доберіть один реальний приклад сучасного маніпулятивного історичного фейку, наративу чи політично вмотивованого міфу, який активно поширюється в соціальних мережах або медіа і опишіть його суть у кількох реченнях.
2. За допомогою алгоритмів фактчекінгу та медіагігієни коротко обґрунтуйте, які саме емоційні тригери, мовні маркери чи перекручування фактів використано в цьому матеріалі.
3. Сформулюйте три проблемні запитання або завдання для учнів 10–12 класів, які ви запропонували б на уроці для спростування цього фейку та розвитку критичного мислення.
4. Робота має відповідати вимогам академічної доброчесності та змісту програми. Обсяг: 300–500 слів. Формат здачі: текстове вікно в Moodle.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ 2

5. Визначте конкретну тему або завдання, яке ви плануєте дати старшокласникам.
6. Створіть коротку текстову шкалу оцінювання (достатньо 3 рівнів: високий, достатній, середній/початковий), чітко прописавши по 2–3 критерії для кожного рівня.
7. Додайте один короткий методичний заклик або умову щодо дотримання академічної доброчесності, яку ви озвучите учням перед виконанням цього завдання (зокрема щодо використання генеративного штучного інтелекту).
8. Робота має відповідати вимогам академічної доброчесності та змісту програми. Обсяг: 300–500 слів. Формат здачі: текстове вікно в Moodle.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

9. Загальна декларація прав людини: ухвалена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
10. Державний стандарт профільної середньої освіти: (постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 № 851). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text
11. Державний стандарт базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16
12. Державний стандарт початкової освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1810-2025-%D0%BF#Text
13. Про академічну доброчесність: Закон України від 18 грудня 2025 року № 4742-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text
14. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text
15. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text
16. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
17. Концептуальні засади реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 30 липня 2024 № 1072). URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-istorychnoi-osvity-v-systemi-zahalnoi-serednoi-osvity
18. Концептуальні засади громадянської та історичної освітньої галузі (наказ Міністерства освіти і науки України від 20 серпня 2025 № 1163). URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-na-2025-2030-roky
19. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
20. Типова освітня програма для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням (наказ Міністерства освіти і науки України 26 травня 2025 № 765 (зі змінами, внесеними відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19 червня 2025 № 884)). URL: https://educationforlife.mon.gov.ua/wp-content/uploads/2025/10/top-dlya-10-12-kl-zzso-yaki-zabezp-zdob-prof-osvity.pdf

Цифрові ресурси

1. Diasporiana. Електронна біліотека. URL: https://diasporiana.org.ua/
2. Ukrainer. URL: https://ukrainer.net
3. Архів ОУН. Українська інформаційна служба. Лондон. URL: https://ounuis.info/
4. Громадський проект «LIKБЕЗ. Історичний фронт». URL: http://likbez.org.ua
5. Дисиденти. Локальна історія. URL: https://dysydenty.localhistory.org.ua/
6. Електронний архів українського визвольного руху. URL: https://avr.org.ua.
7. Інститут історії України НАН України. URL: http://history.org.ua
8. Історична правда. URL: https://istpravda.com.ua.
9. Локальна історія. URL: https://localhistory.org.ua/
10. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: https://nbuv.gov.ua
11. Україна incognita. URL: https://day.kyiv.ua/article/ukrayina-incognita.
12. Український інститут національної пам'яті. URL: https://uinp.gov.ua.

Література

1. Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі: вчителям, студентам, викладачам / К. О. Баханов. Запоріжжя : Просвіта, 2000. 159 с.
2. Баханов К. О. Традиції та інновації в навчанні історії в школі: Дидактичний словник-довідник. Запоріжжя : Просвіта, 2002. 108 с.
3. В'ятрович В. М. Нотатки з кухні «переписування історії». Київ : Наш Формат, 2021. 240 с.
4. В'ятрович В. М. Україна. Історія з грифом «Секретно». Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2014. 512 с.
5. Гібридні війни: інформаційний вимір / за ред. В. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017.
6. Головченко В. Українське питання в роки Першої світової війни: монографія / В. І. Головченко, В. Ф. Солдатенко; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. імені І. Ф. Кураса. Київ : Парламентське вид-во, 2009.
7. Гриневич В. Червоний імперіалізм. Друга світова війна і громадська думка в Україні. 1939–1941. Київ : HREC PRESS, 2019.
8. Грицак Я. Й. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.
9. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX ст. Київ : «Генеза», 2000.
10. Гупан Н. Принципи інтеграції змісту історії та громадянської освіти у контексті вимог Державного стандарту базової середньої освіти. Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу: збірник тез доповідей. Київ : Педагогічна думка, 2022.
11. Джадт Т. Після війни. Історія Європи від 1945 року / пер. з англ. К.Зарембо. Київ : Наш Формат, 2020. 928 с.
12. Кіпіані В. В. (уклад.). Дисиденти. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2021. 352 с.
13. Кіпіані В. В. (уклад.). Справа Василя Стуса. Збірка документів з архіву колишнього КДБ УРСР. Харків : Vivat, 2019. 688 с.

14. Основи критичного мислення: навчальний посібник для закладів загальної середньої освіти / О. І. Пометун. Київ : Оріон, 2024.
15. Плохій С. М. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 496 с.
16. Ріс Л. Гітлер і Сталін. Тирани і Друга світова війна / пер. з англ. Р.Клочка. Харків : Лабораторія, 2021. 424 с.
17. Снайдер Т. Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталіним / пер. з англ. М. Климчука, П. Грицака. Київ : Лабораторія, 2022. 484 с.
18. Танчин І. З. Вступ до теорії революції / видання друге, доповнене. Чернівці : Місто, 2025. 208 с.
19. Танчин І. Соціологія: навч. посіб. 3-тє вид. Київ : Знання, 2008.
20. Терно С. О. Методика навчання історії: розвиток критичного мислення школярів. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. 226 с.
21. Харарі Ю. Н. Sapiens. Людина розумна. Коротка історія людства / пер. з англ. О. Дем'янчука. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 544 с.